

poněmdu. Ovšem jsou to črty, kde vyzírá jeho vášeň myslivecká, chvílemi zase promlouvá vnímavé a pronikavé srdce básnické. — První dvě knihy vydaly Českomor. podniky tiskařské v Praze, třetí F. Obzina ve Vyškově; vhodným jejich doplňkem může býti sešitek, vzešlý z přednášek a vytištěný nákladem okresního sboru osvětového ve Kdyni, »Chodsko pod Haltravou«. V něm přednáší Vrba o rodném kraji a ukazuje nejen na jeho krajinné půvaby, ale i na zajímavosti z dějin; zdůrazňuje na př. náboženskou stránku v minulosti a vrhá několik nových paprsků do příčin chodských vzbouření. Zajímavé a nové jsou jeho výklady o jméně a znaku Chodů. Vrba přesvědčivě ukazuje, že Chodové se sami nikdy nenazývali »Psohlavci« (jméno to vzniklo z německé přezdívky a rozšířeno bylo nejvíce Jiráskovým románem) a že také nikdy neměli psí hlavu ve znaku (nýbrž chodskou čekanu s dvanácti hvězdami). Jako doplněk historických románů Vrbových a ovšem i Jiráskových »Psohlavců« lze tyto poutavé výklady Vrbovy dobře doporučiti.

Jar. Kosina: Trocnovský hrdina (nákladem J. R. Vilímka). Veliký tento sešit, bohatě vyzdobený obrázky, vzešel z jubilejních oslav Žižkových a pěkně plní své oslavné poslání. Dr. Kosina je už z velkých Dějin světových a z knihy o velikánech našich dějin znám jako obratný vypravovatel, jenž umí i obtížnou látku přístupně podat a čtenáři přiblížit. Nesporně je text lepší než některé obrázky, vzaté ze starých štočků; poloviční jejich počet byl by dobré té knížce jen ziskem.

* Č Á S T L I D O V Ý C H O V N Á *

L. Knotek:

Biografie, jejich vliv na výchovu a vzdělání lidu.

Biografie jsou v dnešním životě společenském složkou a činitelem, který si vynucuje den ode dne větší a větší pozornost, řady jejich návštěvníků rostou a tvoří tak veliké procento obyvatelstva, zejména jeho lidových vrstev, že by bylo neodpustitelnou chybou přezíratí jejich vliv na výchovu a vzdělání lidu, zejména lze-li a nutno-li počítati, že tento vliv se bude v budoucnosti ještě stupňovati, neboť jejich rozvoj nedosáhl u nás ještě ani zdaleka té míry jako v zemích západních, zvláště v Americe.

Posuzujeme-li biografie se stanoviska lidové výchovy, jest především důležitá otázka: Působí filmy na široké masy vlivem dobrým či špatným, zvyšují jeho mravnost nebo ji podkopávají, zušlechťují je citově nebo je otupují, rozšiřují jejich duševní obzory, či je zúžují?

Velmi mnozí zodpoví tyto otázky předem nepříznivě, neboť mají proti filmu dosud předsudky. Zvláště mnozí příslušníci vrstev studovaných i pedagogové dívají se dosud na film očima nemyslicího novinářského lokálkáře, který nadpisuje svoje zprávy o loupežích a vraždách stereotypně a pohodlně: »Dobrodružství jako ve filmu« — »Ovoce výchovy biografů« a

že c
kte
uva
stol
che
ma

pod. A přec dnešní úroveň filmů a biografických představení neospravedlňuje nikterak paušálního a úzkoprsého jejich odsuzování. Film učinil v posledních dvaceti letech pokroky přímo úžasné. Obor jeho působnosti a vlivu se netušeně rozšířil: film přestal býti pouhou podívanou pro zábavu, stal se cennou pomůckou vyučovací, vítaným nástrojem vědeckého bádání i účinným prostředkem propagačním.

—
*
—
udě
zas
fra
šev
láp
bar
juj
výl
věl
pol
na
»TI
fra
»O
čas
po
češ
by
no

Není, doufáme, již nikoho, kdo by ještě dnes podceňoval velikou hodnotu filmu zeměpisného, národopisného, přírodopisného, technického a p. pro názorné vyučování ve škole nebo pro poučné přednášky lidové. Po této stránce byl již film přijat všeobecně na milost a tento jeho druh nemá již odpůrců. Mluvit o filmu výslovně poučném nebo propagačním (zdravotnickém, antialkoholním a p.) není však účelem těchto řádků a bylo by také nošením dříví do lesa.

Máme na mysli hlavně vliv filmových představení v biografích, které se staly oblíbeným místem zábavy širokých vrstev lidových, a po té stránce chceme odpověděti na otázky, které jsme si výše dali. Řekli bychom především, že jest namnoze rozšířen klamný názor, jakoby zábava byla přepychem, nikoliv potřebou. Tvrdíme naopak, že člověk, který pracuje tělesně nebo duševně, má potřebu zábavy, která jej rozptýlí, vzpruží a osvěží jeho nervy.

Je-li zábava širokým vrstvám pracujícího lidu potřebou, jest se stanoviska lidové výchovy důležitě pozorovati, jak se tato potřeba ukájí, a vykonávati vliv na výběr zábavy. Jest to neméně důležitě než organisovati poučné a výchovné přednášky, neboť zábavy, kterých se účastní masy, mohou vykonávati na výchovu lidu větší vliv než přednášky a kursy, navštěvované poměrně malým počtem interesentů. Nuže, jest zábava, kterou poskytují širokým vrstvám biografy se stanoviska lidové výchovy nezávadná?

Byly doby, kdy stesky do úrovně a obsahu filmů byly oprávněny. Na plátnech biografů objevovaly se nejapně konstruované zabíjäcké a detektivní historie, způsobilé vydraždovati nejnižší pudy, zesurovovati city a vůbec působiti zhoubně na mravnost širokých vrstev. Filmové krváky patří však již minulosti. Vláda naší republiky reorganisovala záhy filmovou censuru, poskytla v censurním sboru zastoupení ministerstvu osvěty i ústředním organisacím lidovýchovným, humanním a uměleckým, takže dnes nejsou již vůbec v oběhu filmy závadné s hlediska mravního nebo se stanoviska lidové výchovy. Filmy nemravné, nebo s tendencí nemorální nemohou se proto u nás objeviti na plátnech biografů. Filmová censura jest v té příčině víc než přísná a zakazuje často i filmy, v nichž normální člověk marně hledá něco závadného. Pisatel těchto řádků byl přítomen předvádění censurou zakázaného filmu »Sodoma a Gomora«, seděl náhodou vedle poslance-katolického kněze, který se nahlas podivil, když bylo předvádění ukončeno: »Opravdu nechápu, proč byl tento film zakázán«.

Většina filmů, které se předvádějí dnes v biografech, má naopak ušlechtilou tendenci mravní, ba mnohé z nich moralisují až přespříliš, zejména filmy amerického původu. I filmy, jichž děj jest čerpán ze spodiny společnosti a z prostředí nazývaného zločineckým, mají zpravidla tendenci morální. Jejich hrdina jest obyčejně představitelem dobra, zápasí s představiteli zla a vítězí. Jest zajímavé pozorovati účinek takových filmů na obecenstvo. Děj filmu jest téměř vždy sestaven tak, že budí u obecenstva, zejména u mladších jeho vrstev, zájem pro představitele mravních ideí, obecenstvo se začasť nedovede tajiti svými sympatiemi a dává se dokonce i strhnouti k potlesku, když se hrdinovi podaří zvítěziti v zápase s představitelem zla.

Najdou se ovšem někdy lidé, kteří jsou tolik prosáklí předsudky, že nedovedou chápati filmu jako celku. Těm stačí několik scén, které si v duchu vyjmou z celku, aby odsoudili film i nejušlechtlejší tendence.

Film, který chce býti životně opravdový, nemůže se ovšem vyhnouti podobně jako jiné druhy umělecké tvorby, na příkl. beletrie a dramatická literatura, nepříznivým stránkám lidských povah. Největší geniové světové literatury neváhali ukázati ve svých dílech lidskou zvrácenost, zločinnost, nejnižší pudů a vášně. A hází dnes proto kulturní člověk kamenem po Dostojevském, Zolovi nebo Londonovi? Zakazuje jejich knihy a vylučuje je z veřejných knihoven? Proč bráti na film jiné měřítko než na díla krásné literatury a divadlo? Proto snad, že film působí sugestivněji a že svůj ušlechtilý mravní vliv přenáší na širší masy? A jaký jest rozdíl mezi divadlem a biografem? Není divadlo přístupno za stejně nízké vstupné stejně širokým vrstvám lidovým a neobjevují se v repertoirech divadel hry se stanoviska mravního mnohem choulostivější než kterýkoliv film, nepěstují divadla, hlavně pražských předměstí, operet jak pikantních, že jsou nepokrytým dráždidlem živočišných pudů? A při tom třeba míti na zřeteli, že většina filmů jest nepřístupna mládeži do 16 let, kdežto návštěva divadel není ničím omezena a jest svobodna i dětem.

Biograf jest tedy dnes mravně nezávadný, při nejmenším není se stanoviska mravního nebezpečnější než kniha nebo divadlo, naopak filmy v něm předváděné mají většinou tendenci mravně ušlechtilou.

To však není všecko, biografická představení působí ještě jiným vlivem: poučují, vzdělávají, rozšiřují duševní obzory svých návštěvníků a tříbí jejich vkus i smysl pro krásno.

Není především téměř jediného představení biografického, při němž by se nepředváděl snímek přírodopisný, krajinný, národopisný, průmyslový nebo časový. A tak i člověk, který ne-sáhne nikdy po knize, který nečte zhruba ani novin, má příležitost poznati v biografu zjevy z říše živočišné, nahlédnouti do tajů nevyzpytatelné dílny přírody, poznati neznámé lidské kmeny, cizí kraje, řeky, jezera, sopky, města, seznámiti se s důle-

žitými vynálezy a pokroky technickými, shlédnutí vynikajícímuž celého světa a t. p. A nejen tyto dodatkové filmy, t. zv. kulturní vložky, i filmová dramata a romány přispívají k rozšíření duševního obzoru návštěvníků kin. Není snad moderního filmu i méně hodnotnějšího, který by neobsahoval několik obrázků, jež poučí byť jen o rázu tropické krajiny, vzhledu velkého města nebo jeho pouličním ruchu. Kolik tisíc lidí nemělo by nejmenších představ na př. o královně Adrie Benátkách, o městě světa Paříži, o mrakodrapech v New Yorku, kdyby nechodili do biografů! Kolik tisíců prostých občanů i inteligentů nabude správného pojmu o běsnění rozvlněného moře, jednotvárnosti pouště nebo velebném klidu na vrcholcích velehor pouze z biografů! Mohli bychom pokračovati takto dlouho a dlouho ve svých otázkách.

A nelze spatřiti v biografech zhusta filmových děl, románů a dramát, která jsou i jako celek svrchovaně kulturními činy? Nepopularisují filmy stěžejních děl světové literatury, jako jsou »Tři mušketýři«, »Robin zbojník«, »Nibelungy«, »Helena« dle Homerovy Iliady?! Nedává historický film, jehož dekorace se budují s milionovými náklady a za součinnosti vědeckých, uměleckých odborníků, nahlédnutí tisícům do dob dávno minulých, poznati kultury národů, kteří žili před věky, aspoň po její zevní stránce: krojů, zbraní, architektury, sochařství a pod. Nedoplňuje takový film i vědomostí lidí s vyšším školním vzděláním?

Jsou ovšem také filmy, které chtějí jen pobaviti, rozveseliti a rozesmáti. A proč by se nesměli a nemohli lidé smáti podářeným vtipům a komickým situacím ve filmu, mohou-li se bez závady dosyta smáti nad knihou Čechových humoresek nebo Štechovou veselohrou v divadle? Smích jest dnes vzácné koření, které jest sbíráti všude, kde roste. Kdo dovede rozdávati smích, koná ve společnosti úkol důležitější, než si myslí. Zdravý národ a zdravý lid nemůže jen s vážnou tváří řešiti filosofických, ekonomických a sociálních problémů, musí se také smáti a baviti, aby mohl s větší chutí a intenzitou pracovati. Národ zdravých, silných a veselých mužů má větší naděje do budoucnosti než národ věčně zadumaných škarohlídů.

A resumé? Zcela stručně: Biografy za dnešního stavu věcí nejsou zábavnými podniky, závadnými se stanoviska mravního, naopak jejich vliv na veřejnou mravnost jest příznivý, přispívají také zvýšiti duševní úroveň všech vrstev národa. Bylo by proto se stanoviska lidového neprozřetelné a zpozdilé varovati před jejich návštěvou zejména široké vrstvy lidu.

ZPRÁVY KULTURNÍ RADY PRO ŠIRŠÍ OSTRAVSKO

Ze schůze Kulturní rady pro širší Ostravsko. 4. t. m. konala se plenární schůze Kulturní rady pro širší Ostravsko za účasti 9 členů. Zastoupen byl okresní osvětový sbor mor.-ostravský, místecký, valašsko-meziríčský, frý-

reprodukce na stěnu, knihy v kuzi, ...
kud prý »neslouží účelům náboženským« (jak to?), skleněné předměty atd.
Na štěstí byly tentokrát tyto zprávy předčasné a důrazné hlasy novin i v
znamných našich kulturních organizací přece jen nezůstaly bez výsledku.
Nyní vyšel ve sbírce zákonů (ze dne 4. září) definitivní seznam, ale podle
něho podléhá zdanění jen taková celokožená vazba, která je zdobena slova-
vínou, perletí, drahými kovy, drahokamy atd.

Bohumil Bauše, český spisovatel, zemřel 14. listopadu v požeňnaném
věku a s titulem »školní rada«, ale jinak v poměrech velmi sklíčených. Ne-
přehledná jest řada jeho článků i samostatných knih, v nichž vypravoval
o přírodě a jejích půvabech; uměl sloučiti přesnost odborníka s živým a při-
stupným slovem, jež získávalo pro předmět. Jeden z těch, kdož milují vědu
nezištně a přece ne suše odbornicky a kdož považují za svůj úkol šířit nové
poznatky v širokých vrstvách čtenářských.

POZNÁMKY O NOVÝCH KNIHÁCH

Viktor Kamil Jeřábek: Život, paměti (nákladem F. Obziny ve Vyškově).
Črta »Hoře«, vyvolaná úmrtím milovaného syna a otištěná v předešlém čísle
našeho časopisu, byla výňatkem z obsáhlé knihy pamětí; ty právě opustily
tiskařský lis a vysvětlují i doprovázejí tvorbu tohoto výrazného moravského
spisovatele. V ostře črtaných kapitolách podává Jeřábek zajímavé výseky
ze svého učitelského působení, prožitého z největší části na moravské dědině,
a věnovaného horlivé práci školské i uvědomovací. Už jeho knihy povídek
temné a zatrpklé, napovídaly, že to nebyla vždy práce radostná, ale mnohdy
klopotný, vysilující boj na tvrdém úhoru; kniha »Život« kreslí toho přesvěd-
čující doklady. Je v ní zachycen kus kulturního vývoje moravské dědiny,
pro níž slovo »kulturní« platí jen s největším omezením. A Jeřábek žaluje
s jakým nepochopením mu bylo bojovati, jaké překážky se mu stavěly
v cestu, jak se vybíjela nenávisť ke škole směšnými i urážejícími podro-
nostmi. Aby duše nepoklesla, naopak aby učitel vzdoroval nepříznivým po-
měrům a nové generaci aspoň vštípl nový názor o škole a duševních po-
třebách člověka, k tomu bylo potřebí nejen velkého nadšení, ale také pevné
energie, dostatečně tvrdé a odolné. A tak tyto kapitoly, seřazované podle
látkové příbuznosti (tedy ne suchý dějepis aneb únavné vypočítávání jmen
a dat!) jsou svědectvím velkého zápasu; že tento zápas byl nakonec vybo-
jován vítězně a ledy byly prolomeny, jest velikou ctí Jeřábkovou. »Život«
dopoví mnohou stránku, která v jeho povídkách mohla býti jen naznačena
upravovaným příběhem, ale podává netoliko obraz spisovatele a příspěvek
k poznání jeho díla, ale kreslí i úsilí zasloužilého školského a kulturního
pracovníka.

ČÁST LIDOVÝCHOVNÁ

Dr. Karel Rón:

Gramofon, biograf, radio a lidovýchova.

Jest jistě zvláštní poměr mezi snahami ryze obchodními
a ryze vzdělávacími, pokud se vztahují k velkým vynálezům

technickým. Každá nová vymoženost technická vyvěrá z dlouholetého přání rázu čistě vědeckého. Trvale zachytiti zvuk nenění těchto přání vyžádalo si mnohdy celých desetiletí i století. Obchodní svět nejeví ani v nejmenším zájem o tyto počátky a ani ho nenapadne podporovati tyto snahy peněžně. Obyčejně se při uskutečňování těchto snů vynálezce peněžně vyčerpá a schudlý bývá zapomenut. Vzrůst velikých vynálezů sleduje nej dříve věda a několik vášnivců amatérů, na které věda se dívá jako na nezbytné příživníky. Široké vrstvy nemají většinou ani potuchy o tom, co se chystá.

Konečně opouští nový vynález buď laboratoř vědce nebo utajovanou dílničku amatérova a vstup jeho do veřejnosti ohlašují odborné články vědecké, jako zajímavost psané články časopisů, nebo jedná-li se o neznámého dosud laika, jemuž podařilo se rozluštit jednoduchým způsobem záhadu marně řešenou na poli vědeckém, vstup jeho práce do veřejnosti provázen jest nedůvěrou, výsměšným pohrdáním a ty v mnoha případech znesnadní zevšeobecnění třeba velmi dobré věci až k úplnému znemožnění. Práce Bellovy, týkající se telefonu, první předvádění Edisonova fonografu v pařížské Akademii, první práce Röntgenovy, vynález žárovky, vynález stroboskopu dávno před vynálezem fotografie, vědecké práce Maxwellovy a Herzovy, pokud se týkají elektrických vln, jsou toho, co pravím, pěkným dokladem.

Konečně lehkou nebo těžce dostala se nová věc do veřejnosti a vzbudila všeobecný zájem toliko svojí neobvyklostí, pro širší obecnostvo svojí jakousi zázračností. V tomto stadiu propuká zájem o novinku téměř živelně a každý chce předem vědět, v čem nová záhadnost vlastně spočívá. Zde by mohla zasáhnouti vědecky a vědomě vedená popularisace nejdříve. Než nědělo se tak a ani něděje. Překází tomu jednak nedostatek zasvěcenců, jednak nedostatek nově vynalezených přístrojů. Velice často po dlouhou dobu bývá k dispozici první a jediný originál. Jindy je na závalu prohlášení vědeckých kruhů, že jedná se o věc ryze vědeckou, nebo prohlášení vládní, že nový vynález zasahuje do oboru práv státu ať již v ohledu režijním, nebo vojenském. V tomto případě jest obyčejně vynález pro širší veřejnost úplně ztracen, jak ukazují chemické vynálezy nových třaskavin nebo vynálezy, týkající se konstrukcí lodí a letadel.

V tomto stadiu nastupuje činnost amatérů, kteří nejdříve pochopili jádro věci a snaží se původní stroje napodobiti, aby se mohli na veřejnosti pochlubiti tím, že novou věc dávno a se z darem sledovali. Tyto snahy vrcholí obyčejně v tom, že se vytvoří kroužky amatérů, sledujících společnou věc a snažících se, aby uplatnili svoje zájmy. Každá nová věc prochází tímto stavem, který nese vnější jednotný znak, charakterisovaný slovem »sport«. Uplatnění velocipedu, automobilu, fotografického aparátu, letadel, jest toho dokladem. Sportem přichází nový vynález do módy, stává se nejdříve chloubou několika jedinců a toužebným cílem ostatních — a zraje tak pomalu a jistě pro obchod. Přibývá pomalu těch, kdož nový přístroj mohou si opa-

třetí, vzrůstá poptávka a ta způsobí, že vznikají nové a nové kopie originálu. Při tom uplatňují se snahy, aby tyto kopie byly laciné; čehož následkem je buď výroba méněcenných přístrojů, jakýchsi »jarmarečních« kopií, buď hromadná výroba přístrojů dobrých. Nejhuře pochodí nový vynález, pokud ideové stránky se týká, vznikne-li hromadná výroba náhražek původního dokonalého přístroje, vyrábí-li se nový stroj »fabricky« pro »jarmarečny«. Do této tůně zapadají všechny tak zvané »americké vynálezy pro každou domácnost« a jako zázrakem udržuje se mimo její břehy šicí stroj, kapesní hodinky a velocipéd. Pomalu, ale jistě blíží se jejím břehům gramofon, za ním jde biograf a mimo naši republiku, zejména v Americe zatačí k ní směr svůj i radiotelefon.

Na tomto osudu má pak hlavní vinu obchod, realizovaná touha po zisku. Ptá-li se věda, k čemu nový vynález může vésti v budoucnu, ptá-li se praktické lékařství, jak prospěje nová věst k upevnění zdraví a prodloužení života, obchod má jedinou otázku: »Co to vyneseme peněžně?«

Zájem davů jest vždy dobrým okamžikem pro obchod. Vyhovětí přáním davu — třeba jen na oko věci méněcennou, t. j. hodně lacinou, napodobující aspoň zdaleka i výkon původního stroje i jeho materiál, to jest příkazem »dobrého« obchodu. Šikovné uzavírky obchodní vymohou si lehce i šikovnou výrobu a znehodnocení i nejlepší věci jest hotovo. Jím vychází výrobu z módy, z oboru pozornosti, zájem oň upadá, objednávek ubývá, průmysl výrobu jeho zastavuje a po několika letech zbývá ve vzácných případech z původního vynálezu jen v museu náhodou uložený originál. Vše ostatní zašlo na smetišti. Nebýti několika jednotlivců, abych nezvyklého rčení užil »vědeckých sportovců, jezdících na svém koníčku«, kteří z vášně sledují postup svého zamilovaného předmětu dopodrobna, studují historii a vývoj jediného, určitého technického směru, zapadlo by v zapomenutí i jméno i dílo vynálezce.

Celý postup takto vylíčený a doložený má význam i po stránce vzdělávací. Každý nový vynález, který přešel v užívání širokých vrstev, obohacuje obor vědomosti jejich; jest jakýmsi poslem z daleké, neznámé říše, o které obecný lid neměl ani tušení. Jeho první slova těžko srozumitelná jsou obyčejně pochopena jen několika málo jedinci. Všeobecně se čeká, až vynálezu buď bude nevyhnutelná potřeba, jako je to na př. s telegrafem, až když ho někdo potřebuje, s röntgenováním, až když dolehl úraz nebo choroba, anebo až bude lacinější. Obyčejně vydatnější podporou vzdělání širokých vrstev jest železná nutnost a těžká poměrně dostupnost nové věci. Kdo dnes ví, jakých úkonů, jakých přístrojů a zařízení jest třeba k jednoduchému telefonickému rozhovoru! Málokoho napadne dnes starati se o to, co jest elektřina, použije-li telegrafu, telefonu. Kdo se stará o vztah tepla k napětí par a práci, jede-li vlakem? Až teprv tajemné záření Röntgenova aparátu v temné komoře lékařově nebo téměř zázračné dorozumívání se pouhým prostředem lidí na tisíce kilometrů od sebe vzdálených, vyburcuje zvědavost a touhu poznati, co to je a jak to je. Jedním z hlavních

rysů duše davu jest, že nerada myslí, nerada uvažuje. Ráda se zlobí a bouří, ráda se baví a směje. Z této stránky je dnešní lidstvo ve svém celku ve stadiu dětském — je tedy mladé se všemi přednostmi i chybami mládí. Není-li dav okolnostmi nucen, raději se baví, než přemýšlí. Tato okolnost se dobře hodí obchodu, vzdělání jest však na závadu. Podaří-li se učiniti z vynálezu předmět zábavy širokých vrstev, jest obchodní zisk zaručen a místo věcného poučování nastupuje reklama, která pro spoustu učiti o vlastním jádru věci, ba mnohdy, zejména při »fabrické«, podstatě vynálezu jasného ponětí a věc vyrábí bezmyšlenkovitě, strojově. Mezi vědou a tovární výrobou jest právě takový poměr, jako mezi uměním a řemeslem. Umění vědomě tvoří tvar a barvu, v řemesle se »to tak a tak« dělá. Vyroběný předmět jest předmětem zábavy, při které všechno mudrování a poučování jest překážkou. Gramofon odhrčí a odbříská svoje kuplety a vojenské pochody, biograf vybičuje romantičnost, smyslůstnost a spodní pudý k prasknutí, kopanci amerických veseloher za zvuků jazz-bandu polechtá bránici a chudák radio po otrocké službě bursovním spekulantům prostorem posílá do dalekých končin foxtroty, twostepy, javy, sem tam koncertní kousek nebo ve vzácných případech, zejména z Anglie, operu a u nás musil nastoupiti cestu éterem z Kbel do daleké ciziny i Dobrý voják Švejk a leckterá pražská odrhovačka. To jsou bludné cesty těchto tří moderních vynálezů. Po nich vede je obchod k tůni zapomenutí, a přece tolik nadějí upínala k nim věda v jejich počátcích a přece tolik dobrého mohou vykonati v oboru lidského vzdělání, takže nelze jich v tomto směru ani nahraditi.

Tož nejdřív gramofon. Úkolem jeho, vlastně fonografu, jeho otce, bylo zachytiti zvuk a učiniti jej trvalým i pro budoucno. Předem šlo o zachycení lidské řeči. Pamatuji se na první produkci s primitivním fonografem na gymnasiu roudnickém asi tak před 33 lety. Jak jsme zbožně vyslechli říkačku: »Šla Prokopka pro Prokopa«, zapsanou do staniolového lístku a reprodukovanou otáčením válce rukou! Potom s radostí čekali jsme, že v Praze uslyšíme z fonografu lidi všech řečí, jejich vlastním jazykem, že uslyšíme jejich národní písně, písně obřadné i domorodou jejich hudbu, těšili jsme se, že za pár krejcarů poslechneme si všechny virtuosy a zpěváky světa, že vyslechneme opery v původním znění. Těšili jsme se potom již jako mladí otcové, že budeme moci zachytiti i poslední slova umírajících našich otců a první slova našich dětí, a dnes hledejte — kde chcete — u nás, nenajdete zachycené řeči našeho předáka, nenajdete zachycené hudby, slova Vojanova, zpěvu strun houslí Ondříčkových, ba dnes by vám dalo mnoho práce a stálo by mnoho peněz, kdybyste chtěli si zachytiti první píseň vašeho dítěte. Výroba gramofonů není na to zařízena, ta továrně vyrábí desky, hnací stroje a nálevkovité hlasovky, jichž společným úsilím podaří se otrávití za nedělní odpoledne celou ulici velkého města a před nimiž není jist ani venkov. Znal jsem v Bzeneci bodrého muže, který v neděli ráno natáhl svůj gramofon, vy-

strčil jej z okna a hrál, hrál sobě jen, a celý svět se mohl zbláznit, než v noci svůj koncert ukončil. Zde gramofon hrál úlohu hole, kterou souseď vyplácel souseďa za jakousi slepičí nebo psí svévolnost. Ubohý sne, ubohý gramofone! Vyhodili tě nejdrive ze salonů boháčů, potom z domácích besed intelligence, zapadl jsi do tančiren a hospod, ale ani tam jsi se neudržel. Zkoumáš někde v domácnosti podivína a putuješ pomalu na smetišť. Z celé tvé slávy zůstává sem tam podnik, kde dokazuješ, co umíš, kde ukazuješ svoje vzdělávací schopnosti tím, že za nějaký ten dvacetihaléř nebo korunu potěšíš ucho milovníka hudby reprodukcí melodií, které diamantový hrot zapsal v citlivou tvoji duši. V celé Velké Praze jediný takový podnik krčí se stydlivě v průjezdě hotelu Passage ve stínu velké tančírny a biografu.

A biograf? Jde za gramofonem. Původně sloužil jen vědě — zachycuje pohyby rostlin, zvířat, člověka. Měl skvělou kariéru lékařskou, jeho úkolem bylo zachytiti pro budoucno virtuózní pohyby rukou operatérovy, měl uspořiti trápení pokusných zvířat. Zdokonalen měl zachycovati první pohyby moderních vynálezů technických, s gramofonem společně měl úkol přenést člověka zrakově a sluchově do dalekých končin světa, do těžce přístupných míst země i lidské společnosti, oku chudásovu měl poskytnouti aspoň kopii toho, co dopřáno viděti boháči ve skutečnosti. Biograf měl býti i dokonalým učitelem, mluvícím srozumitelnou řečí pohybů tam, kde nestačí slovný popis jejich, měl býti pomocníkem dělníku v jeho těžké práci.

A čím je? Obchod s davovou zábavou učinil z něho svědce mládeže, učitele zlodějů a vrahů, pokušitele děvčat a dozrávajících hochů. Místo poučení o dalekých krajích přináší z nich surové kopání, bití, bezhlavé honění po skalách a střechách, místo poučných snímků operací ukazuje rafinovaná zabíjení, místo úlevy zvířatům přinesl jim trápení, vystavované na obdiv ve formě býčích zápasů, cowboyských her, bezúčelným štváním v kamení a bystrinách. Místo, aby dělníku přinesl útěchu a klid, vnáší mu do prosté duše hořkost falešným líčením přepychu tam, kde takového přepychu nikdy nebylo. Jen ve filmu učelec, umělec, profesor, lékař, úředník i detektiv má k dispozici dva sluhy, salon, automobil a prvotřídní hotel, kde chce a kdy chce. Považuje-li náš prostý dělník vše, co ve filmu vidí, za pravdu, nic se nedivím, že při slově »pán« svírá v kapse pěst.

Jakého úsilí je třeba, aby aspoň v poslední chvíli bylo lze z biografu zachytiti cenné jeho jádro pro vzdělání! Nepomohou předpisy zákona, nepomůže podpora státu; biograf jest ve vleku obchodu, zábavou, a teprv přesycení davu umožní, aby s biografem se začalo znova a jinak. Podaří-li se dostati rozumně vedený biograf do škol, stane se nejdříve učitelem a postupem doby dosáhne snad i původního svého cíle. Ztracena-li příležitost u gramofonu, není ztracena u biografu. Jest jen na těch, kdož stojí v čele lidovými, aby byli na stráž a již nyní pomalu svým vlivem vedli biograf na dobrou cestu původní.

A konečně radio — bezdrátový telegraf a telefon. Mladíček proti dvěma dřívějším, moderní mladík, t. j. věkem mlád, ale

duše starého spekulanta. Ten narodil se v plném rozmachu průmyslu a obchodu a již jako osmileté dítě jen tak mimochodem zachránil tisíce lidí z tonoucího Titanicu život. Tímto činem rázem vstoupil na půdu praktického života. Z Eifelovy věže v úloze proroka povětrnosti hlásá lodím a letadlům, jak bude, v každém větším městě jest spolehlivým poslem burs a bankéřů, ve světové válce sloužil jako nejrychlejší a nejspolehlivější kurýr všem armádám, jsa jejich uchem i ústy. Dovede, jak vidno, dobře pracovati a vyzná se v obchodu. Dovede-li vydělati lehce peníze, chce se i baviti. A zde jsme u kamene úrazu. Dokud přenáší prostorem hudbu oper, virtuosů a zpěvy umělců, dokud přenáší na svých tajemných vlnách vážná slova řečníků, duchaplné promluvy učenců a veselé causerie debatérů, všechna čest, dobrý společník a veselý přítel. Napadne-li však tohoto nadějného mladíka obchod se zábavou, začne-li rozsévati světem hospodské odrhovačky, při nichž v zakouřené krčmě probíjí dělník svoji mzdu a dělnice svoji poctivost, začne-li do světa pouštěti oplzlé anekdoty a dvojsmyslné kuplety, vyklube se z dobrého hochu »chachar«, tím nebezpečnější, čím honosnější má zevnějšek.

Poučeny osudem gramofonu i biografu, stojí zde na strážích i stát, i organizace lidovýchovné. Dobře učinil stát, že dbá, pokud možno, na vzdělání a mravní kvality jak výrobců, tak i těch, kdož chtějí aparátu použiti. Zejména vysílací stanice, tato tajemná ústa, podléhají doзору, neboť bezpečí státu vyžaduje opatrnosti. Stanice přijímací, tyto elektrické uši, povoluje stát každému řádnému občanu republiky za mírný poplatek přihlašovací a měsíční příspěvek, nutný k udržování rozhlasové služby, t. j. k náhradě vydání, spojených s vysíláním zpráv, promluv, písní, koncertů, zpráv meteorologických a bursovních.

Než přes to jest nebezpečí v obchodní stránce věci. Zaplaví-li továrníci republiku lacinými přijímači špatné, »jarmarečnické« jakosti, znehodnotí se tím vše, co bude vysíláno, byť to bylo sebecennější. Jest proto třeba býti opatrným při výběru a poraditi se. Rady rádi poskytnou odborníci, sdružení v Radioklubech buď v Brně nebo v Praze. Dejme tomu, že budou přijímače dobré jakosti a že jich bude hodně. Jistě přijde doba, že široké vrstvy budou chtít zábavu v první řadě a potom teprv poučení. Zvítězí-li zde obchod tak, že vkus bude se řídit přáním obecnstva a nikoliv vkus obecnstva přáním vážných a dobře s lidem smýšlejících organizací a jedinců, stane se z nadějného mladíka cynický handlíř nevkusem, surovostí a hloupostí, radio bude hrát úlohu zkažené a kazící prostitutky, skřehotající v dupárně svoje hrubě dvojsmyslné odrhovačky k tanci několika vyžilců nebo mladých zoufalců.

Dnes je vhodná příležitost spojití jak živý zájem široké veřejnosti, vyvolaný radiotelefonem, tak snahy amatérů v dobrou formu ušlechtilého sportu v oboru duševním. Slyšeti třeba v Kolobřevě na schůzi řeč dělnického předáka anglického nebo amerického, přednášenou v Praze a tam i tlumočenou, bylo by jistě pramenem ušlechtilého sebevědomí ostravského horníka, vyslechnouti v Mor. Ostravě v přednáškové síni výklad univer-

sitního profesora, přednášejícího třeba v Brně o zajímavé novince vědecké, jistě by odstranilo pocit opuštěnosti mladého snaživce, kterého osud zavál z centra státu na jeho okraj. Vyslechnouti původní premíeru opery, dávané v král. divadle londýnském, potěšilo by všechny milovníky hudby. Dnes jest jen na nás, budeme-li míti pro budoucno v radiotelefonu dobrého a veselého společníka, nebo obtížného a vtíravého otroka, hledícího jen vykořistiti a uškoditi.

Oželila-li lidov ýcho va gramofon, musí se ve svém zájmu zachrániti biograf a vychovávati radiotelefon.

ZPRÁVY KULTURNÍ RADY PRO ŠIRŠÍ OSTRAVSKO

Ze schůze Kulturní rady pro širší Ostravsko. V sobotu 8. t. m. konala se plenární schůze Kulturní rady pro širší Ostravsko, na níž zastoupen byl okresní osvětový sbor mor.-ostravský, místecký, frýdecký, Přírodovědecká společnost, Dělnická akademie, XIV. kraj Volné myšlenky, Slezské národopisné sdružení pro Těšínsko »Sedlišťané«. Z předneseného referátu o činnosti Lidové university Masarykovy je patrné, že stoupá jak počet nově otevřených kursů, tak i počet posluchačů. Celkem do dnešního dne otevřeno 44 přednáškových cyklů, škol a kursů, z nichž 2 mají po dvou odděleních. Zapsaných posluchačů je celkem 1485. Při převážení ostatků Sienkiewiczových Mor. Ostravou 25. října vzdán byl hold památce nesmrtelného spisovatele a týž den večer uspořádán velmi zdařilý polsko-český večer Sienkiewiczův, jímž zahájeny kulturní styky naše s Poláky. 31. října pořádána přednáška dra Slavíka ze Ženevy: »Organisace, význam a dílo Společnosti národů«, již navštívil 471 posluchač. 16. listopadu zahájen byl přednáškový cyklus o naší revoluci přednáškou ministra dra Ivana Markoviče: »Smysl čsl. revoluce a Slováci v revoluci«. — Druhé číslo časopisu »Černá země« bylo vydáno v nákladu 2500 výtisků. Poněvadž ještě i druhé číslo bylo mnohými adresáty vráceno, neodpovídá tento počet vydaných výtisků skutečnému počtu předplatitelů a zdá se, že předplatitelů bude asi 1500. Usneseno zasílati okresním osvětovým sborům určitý počet výtisků bezplatně. — Zástupci okresních osvětových sborů frýdeckého a místeckého si stěžují, že není finančních prostředků ke krytí výloh, spojených s podzimní osvětovou činností. Usneseno podati o věci rozklad ministerstvu školství a nár. osvěty. — V Místku dle referátu řed. Talpy byl nově ustaven okresní osvětový sbor a zřízen při něm filmový odbor. Kurs ruštiny a třetí ročník večerní měšťanské školy zdárně pokračuje. Okresnímu osvětovému sboru vypomůže několika přednáškami se světelnými obrazy posádkový osvětový referent. — Frýdecký okr. osvětový sbor dle referátu okr. šk. insp. Hrozka svolal 23. října jednatele místních osvětových komisí k společné schůzi, na níž vypracován program podzimní činnosti. Schůzi obeslalo 28 komisí. 28. října uspořádal okr. osv. sbor 5 přednášek, o Žižkovi 2. V Řepištích bude uskutečněn kurs ovocnářský a zelinářský, v Sedlišťích kurs občanské nauky, ve St. Městě, Frýdku, Leskovci a na Bystrém kurs pro ženy na základě osnov, vydaných ministerstvem školství a nár. osvěty, ve St. Hamrech kurs hospodářský a občanské výchovy. Pořádání vzdělávacích přednášek bylo rozvrženo tak, aby na každou obec připadly aspoň 4 přednášky ročně. — V okresním osvětovém sboru mor.-ostravském byly uspořádány 4 přednášky na 28. října a 6 přednášek o Žižkovi, v Mor. Ostravě pořádán přednáškový cyklus o Žižkovi

domozeny komise, jez mají hdití alespoň nad mravní nezavadností předváděných filmů.

Voláno také po prostředcích zákonodárných proti provinilým majitelům kinematografů, ale na té cestě z rozmanitých příčin nebylo dosaženo valného výsledku. Uznalo se tedy, že jest lépe setrvat na dosavadní ochraně, jez z daných poměrů byla možná. Tim alespoň preventivní ochraně, jez z daných poměrů byla možná. Tim alespoň preventivní ochraně, jez z daných poměrů byla možná. Tim alespoň preventivní ochraně, jez z daných poměrů byla možná.

Tu však by se biografy byly brzy vyčerpaly. Pustily se tedy v honbu za sensacemi, za nimž pak pořádný hotové dostihy. A majitelé chutě biografů měli žně, výrobci filmů měli body. Široké obecenstvo chutě biografů měli žně, výrobci filmů měli body. Široké obecenstvo chutě biografů měli žně, výrobci filmů měli body.

Také ve venkovských městech není lépe. Čteme na př. v Polákové knižce »Kulturní poměry Příbramska« na str. 38.: »V Příbrami každá společnost, pěstitelci vážný repertoar, pracuje s deficitem, není téměř představení, jez by mohlo počítati na četnou účast, jenom pozve-li si divadlo nějakou atrakci a la pí Zieglerovou, putují přední kruhy do stánku Thalie. Jindy se plní divadlo lidmi, náležejícími vřstvá m středním a dělnickým. Naproti tomu společnost, jez by měla povinnost k divadlu, plní každodenně biograf. V jiných městech, kde se vyskytuje biograf, jest navštěvován hlavně v sezoně, kdy není v místě divadla. U nás nikoliv.«

Ostatně netoliko divadla trpí biografem, také jiné obecně vzdělávací ústavy stěžují si do nich. Ve Würtensbersku na př. jednali na zemském sněmě o zákonu, kterým kina mají býti omezena, a v důvodech poukázvalo se mimo jiné na vliv, který mají jejich představení na navštěvnictvo zem. průmyslového muzea. Museum jest v několika dnech týdně za elektrického osvětlení otevřeno večer, obecenstva však od dob, kdy působí kino, dochází tam nepoměrně méně než dřívě.

Avšak naše doba zvykla si již uzavíratí kompromisy. Uznává rozmanitě »nutná zla«, jez, nelze-li jich rázem odstraniti, možno alespoň oslabiti, ano učiniti je tou měrou služebnými, aby se z nich vykrusila jiskra nějakého dobra. Divadlo převezá a dávno nazývá se částečně ústav lidové poučné? Tak asi přemýšleli v Německu a dospěli záhy kladné odpovědi. Prostředek uznán vhodným. Bylo třeba dáti jej jenom do dobrých, spolehlivých rukou, aby v něm byl zisků účinný pomocník vzdělávací.

Ve způsobu, jak se věci chopiti, záhy se vyskytla dosti značná rozmanitost. Je znám příklad z německého divadla pražského, kde představení pro mládež byla pořádná zvláštní kinematografická komise, v níž byli zástupcové učitelstva spolu se členy výboru Svazů kých, přírodopisných, cestopisných, národopisných a pro změnu a odpočinek přibíral také zábavné výjevy humoristické. Vše byla katelům šlo také o to, aby se vyplácela. Tuto v dobrém smyslu měst, v nichž byly biografy vedeny v obecní režii nebo pronajati; jez tam zároveň měl býti pěstován jen program slušný, rozumí se samo sebou. Příklad »Minuty« na Král. Vinohradech však ukazuje, že i tam filmy výslovně poučné zabloudí jen namátkou. A pak se jen lety, aby se děti vystrídaly, a všechny obrázky jsou zkazeny.

Také některé Vzdělávací sbory si opatřily kinematograf. Z našich učinil tak na př. Vzdělávací sbor v Humpolci spolu s tamním Spolkem a spolkem divad. ochotníků, »chtějící vybraným, poučným a zábavným programem čeliti namnoze špatným programům kočujících biografů«. Humpolec tedy u nás uskutečnil ložé, co podniklo tíměř současně v Halici »Towarzystwo szkoly ludowej« a, tuším, i Iwovská »Prosvita«, kteréžto spolky pořídily si po kočovném kinu, aby ho užily k účelům vzdělávacím.

Velké vzdělávací společnosti v Německu dlouho se k biografům chovaly odmítavě. Ale posléze i tam nabylo vrchu mínění, že jest lépe učiniti si »kino« (jak Němci říkají), služebným, než nechati mu plně zvuče. Známa Gesellschaft für Verbreitung von Volksbildung zřídila dvě kina putovní. Dává jim kolovati místo od místa a pracuje se s novým programem co možná v stejných luhách. Předvídejí se tam filmy poučné z rozmanitých oborů, ale také nejsou vyloučeny obrázky výhradně zábavné, zejména humoristické. Pokud je potřeba, jsou k jednotlivým filmům vpracovány průpravné nebo vysvětlující přednášky, které se půjčují. Výlohy jsou poměrně nepatrné. Za prvá představení platí se se vším všudy 60 marek, za každé další 50 marek. Podle zpráv německých listů se toto zařízení dobře osvědčuje. Také Rýnsko-mohanský svaz vzdělávacích spolků opatřil si takové kino putovní. Nověji zvláště v průmyslových krajích, kde dělnictvo nalézá v biografech vítanou zábavu, zřizují se kina městská a obec vyhražuje si, uvádějí-li do svého podniku nájemce, určitý vliv na program představení. Štětín byl z německých měst prvý, kde byl zřízen městský biograf a s nájemcem učiněna smlouva, v níž je zdůrazněna naprostá bezvadnost programu. Zvlášť jsou vyjednána představení pro žactvo obecních a středních škol za ne-

patné čtvrtletní předplatné a určena řada představení pro žactvo do roka zcela zdarma.

Aby povznesla se úroveň kinematografů a posílil se jich vzdělávací škol, ustavila se v Berlíně studijní společnost kinematografická. Společnost, jejímž předsedou je Dr. Archenhold, učinila si úkolem podporovati pořizování vědeckých filmů vyučovací a vzdělávacích a pečovati o zasloužitelné filmy lidově zábavních a kinematografické museum, v němž ukládá vše, co nových. Založila kinematografický archiv cenných snímků. Zvláště jest důležité, že společnost hodlá ve vlastní režii prováděti takové filmy, k nimž by se pro skrovnou naději na značnější odbytek neodhodlali podnikatelé soukromí. Podává také zprávy spolkům, obcím i jednotlivcům o všech otázkách filmů se týkajících.

Drivějším nedostatkem vhodných filmů vzdělávacích a poučných bylo vedle toho odpomoženo také jiným způsobem. Zmíněná Společnost pro šíření lidového vzdělání totiž odhodlala se zříditi půjčovnu filmů. Do letošního jara měla v zásobě již na 50.000 metrů filmů. Půjčuje je — ovšem předěsám svým členům — lacino. Pořádá také zvláštní představení pro žáky, jež jsou názorným doplněním školního vyučování. Předvádí se na př. výroba papíru a jeho užití v průmyslu, výroba železa a jeho vláda ve světě, kulturní rostliny světového hospodářství a p. Jak se však v odborných listech docitáme, právě tato představení pro mládež v Berlíně jsou poměrně slabě navštěvována. Vysvětluje se to rozmanitými předpisy, kterými tamní policie vůbec stězuje školní mládeži vstup do biografů (přívod rodičů, určitá hodina, škola má napřed vyzkoušeti program atd.), ale zdá se spíše, že ani Berlín přese všechno ukázněnost a umravenost není jiný než ostatní velké města; lehké zboží v kinech vábí více než vydatná, rozumně volená strava.

Kinematografická představení vzhledem k dětem jsou v několika spolkových státech německých [Vestfálsko, Württenbersko, menší země v Durynsku a j.] omezena zákonem tou měrou, že děti do jiných představení než dětských nesmějí choditi. A tu se vyskytá zase různost v mínění, která léta mají býti čítána ještě k věku dětskému. V Durynkách vytikli hranici zvláště dalekou; tam totiž smí teprve ten, komu je přes 17 let, choditi do představení nedětských. Jak při tom vůbec věk mládeže zjišťují, nemohu pověděti, mě prameny o tom mlčí.

Když bylo takto spojenými silami rozmanitých a jistě povolovaných činitelů nastupováno proti zvláštní biografů, majitelé jich odhodlali se hájiti svých zájmů. Šlo a jde jim, rozumí se, o vydělek. Tanuly jim na mysl ony ohromné peníze, které prvotně vydělávali šťastní podnikatelé biografů, dokud i ve velkých městech byli téměř bez souzvěstí a mohli provozovati, co chtěli. Ty časy sice rozhodněm kin minulý, ale písnice stále ještě kvete, proč by ji tedy nebájlí? Majitelé kin sestoupili se v obranný spolek, jehož úkolem jest

pracovati proti cenzuře prý příliš přísné, proti předpisům policie, jež na ně vedle státní cenzury ukládá také obec. Spolek majitelů kin předvánočně — první německý sjezd kinematografických — Slavnostně osvětlené sály, vojenská hudba, čtení, nabízející bylo zůstaveno jen schůzím delegátů spolkových a debata byla se hlavní tajemník Dr. Meseritzer vylášť přiznána byla rozprava, kterou v němž spatřoval zajištěnou budoucnost kina. Ba předpovídal, že se nám tím, čím starým Reukm a Rimanům bylo jejich divadlo!) dne nadobro vypověděly službu, byly uspořádány také zvláštní projev duka pro lékaře, zubní lékaře, učitele a vychovatele. Pres to však z kin, ježto pry by ji kina byla přímo zardousena, což pry je zbylovala proti nezřízenému pry zasahování cenzury a nestejně prakti jeji v jednotlivých státech.

Dani, která na kina byla již v některých státech uvalena, unikají majitelé jich rozličným způsobem. V Berlíně zdanili jednotlivá místa příplatkem dosti značným, ale zdanění hned si pomohli. Plati se tam na př. 10 pf. za program, 30 pf. za šatnu a 30 pf. za vstupenku. Peníz za program a šatnu není zdaněn, z něho těží biografy dále, ze sedadla za 30 pf. však má se odvésti 5 pf. daně. Majitelé kin tedy snížili cenu sedadla na 29 pf. U pokladny vrací se na 30 pf. 1 pf., po případě pokladník si od každého hosta výslovně dá říci, že mu ten 1 pf. dává darem. Malá kina pomáhají si podobně a brání se tak dani, které by mohlo býti použito na zbudování vhodných ústavů za vzděláním lidu.

Tak se vyvíjí v Německu tichý boj mezi kinematografy, úřady a přáteli lidovýchovy. Tito však přese všechny překážky nepřestávají přemýšleti, jak užití biografu na skutečný prospěch nejširších vrstev lidových. Tak ho užila Ústředna na sprostředkování učovských míst v Berlíně za pomocníka mládeže ze školy vyšší při volbě povolání. Spojily se komory živnostensko-řemeslnické se zástupci učitelstva a opatřily snímky, znázorňující postup práce a život v dílnách. Mladší divák, jenž se má rozhodnouti, na které řemeslo se obrátí, vidí tu na př. postup práce u křihaře, kováře, řemeslo se obrátí, vidí tu na př. postup práce u křihaře, kováře, truhláře, zámečnicka a j. K obrázkům připojuje se obsázný výklad o vývoji a významu toho neb onoho řemesla, o jeho poměrech práce a mzdových. Timto vsi chvály hodným způsobem kinematograf jistě platně přispěje k tomu, že nejeden jinech se uvaruje nezobrážného nebo nepřiměřeného kroku ve svou budoucnost.